

Irányelvek a mesterséges intelligencia alapú rendszerek használatához a Debreceni Egyetemen

A mesterséges intelligencia (MI) olyan informatikai rendszerek vagy azok alapjául szolgáló részek (algoritmusok, programok stb.) összessége, amelyek képesek emberi intelligenciához hasonló vagy annál magasabb szintű viselkedést akár csak imitálni vagy szimulálni. Az MI rendszerek közül a tudományos közlemények elkészítésének szempontjából kiemelkednek a generatív módszerek, amelyek különböző modalitású tartalmak (pl. szöveg, kép, mozgókép, hang) elkészítésére lettek fejlesztve.

Az MI alapú rendszerekre az előttünk álló évszázad meghatározó technológiájaként kell tekintenünk, mely már ma is szignifikáns hatást gyakorol a felsőoktatási intézmények életére. Ezek a hatások a jövőben várhatóan még intenzívebben jelentkeznek majd az egyetemi oktatás, tanulás és kutatás területén.

Az MI technológia hathatós eszköz lehet mind a hallgatók tanulási élményének növelésében, mind a kutatók tudományos célkitűzéseinek megvalósításában, ugyanakkor nem megfelelő használata a tanulás és a tudományos kutatások minőségére negatív hatást gyakorolhat.

Ezen állásfoglalás célja, hogy közös irányvonalak és általános szabályozási keretek kijelölésével támogassa a kutatókat, oktatókat és hallgatókat a helytelen használat elkerülésében, és biztosítsa az MI technológia nyújtotta előnyök érvényesülését az oktatás és a kutatás területén.

Bátorítjuk az MI használatát

A fentiekből következően a Debreceni Egyetem nyitottan fordul az új technológia irányába, követi annak fejlődési trendjeit, és bátorítja az MI eszközök használatát mind az oktatási, mind a kutatási folyamatokban. Ugyanakkor alapvető követelményként határozza meg, hogy az MI alapú rendszerek alkalmazása mindenkor felelősséggel, etikus és átlátható módon történjen.

Összhangban az Európai Bizottság vonatkozó útmutatásával¹:

- az Egyetem útmutatásokkal és képzésekkel aktívan támogatja az MI felelős használatához szükséges kompetenciák megszerzését az oktatók, kutatók és hallgatók körében,
- figyelemmel kíséri a technológia fejlődését és felhasználásának módozatait az oktatási és kutatási folyamatokban,
- támogatja a nyílt és őszinte kommunikációt az MI technológiákhoz kötődő ismeretek átadása, gyakorlati használatának tapasztalatai és a kidolgozandó szabályozások tekintetében az oktatók és hallgatók részvételével,
- támogatja megbízható és releváns MI technológiák beszerzését és használatát.

¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en

MI az oktatási és kutatási folyamatban

A Debreceni Egyetem a mesterséges intelligencia oktatásban és kutatásban való használatának diszciplína specifikus rendelkezéseit a kari szabályozások körébe sorolja.

A karok, ezen állásfoglalás alapelveivel összhangban pontosíthatják az oktatók, kutatók és hallgatók számára a helyes és helytelen használat kritériumait.

A mesterséges intelligencia oktatásban történő használatának módjáról a DE Tanulmányi és Vizsgaszabályzatának kari mellékletében rendelkezhetnek, a kutatásban történő használatának módjáról pedig önálló kari szabályzatban, melyet elfogadás előtt a Rektori-Kancellári Kabinet részére egyeztetés céljából szükséges megküldeni.

A hallgató felelős az MI technológiák kari szabályozások által megszabott feltételek és módok szerinti használatáért. Ennek elmulasztása a plágiuméval azonos elbírálás alá esik.

Az oktatók a kari szabályozások adta keretek között maguk határozzák meg, hogy kurzusaikban milyen tevékenységekhez kötődően engedik, támogatják vagy tiltják az MI használatát.

Általános alapelvek

- A szerző teljes felelősséggel tartozik az általa létrehozott tartalomért. Ez a felelősség kiterjed a tudományos publikációk, a hallgatói dolgozatok és egyéb célú tartalmak (pl. előadások, prezentációk) MI támogatással született szakaszainak pontosságára, hitelességére és a vonatkozó szabályozásokhoz való viszonyára is.
- A MI technológia csak mint segédeszköz jelenjen meg mind a tudományos kutatási folyamatban, mind a hallgatói képzési követelmények teljesítésében. Használatakor figyelembe kell venni az MI technológia alkalmazásának veszélyeit, korlátait (pl. hallucináció, pontatlanság, kétséges eredmények bizonytalansága).
- Az MI használata során mindenkor a tudományetikai normák és a vonatkozó szabályozások szellemében kell eljárni.
- A generatív MI modelleken alapuló szolgáltatások fejlesztői a bevitt adatokat a technológia tanítására használják, ezért kiemelten fontos a szellemi tulajdon védelme, továbbá, hogy a modellek használata során ne adjunk meg személyes, érzékeny, vagy bizalmas információkat, adatokat.
- Az MI használatát az open science alapelveinek megfelelően transzparensen és részletes módon közölni kell: használt eszköz neve, verzió, a használat célja, a bevitt információ (prompt) és a kinyert információ. Tudományos műveknél szakterületenként eltérő mennyiségű MI használat megengedése lehet célszerű. A mű elbírálásakor mindenképpen célszerű ellenőrizni, hogy MI használata esetén a szerzői hozzáadott érték, a befektetett munka elegendő-e ahhoz, hogy a mű a szerző önálló munkájának minősüljön.
- A hagyományos plágiumellenőrzéssel szemben az MI eszközök használatának precíz kimutatása meglehetősen problémás feladat, amennyiben kétségek merülnek fel egy szerzői művel kapcsolatban. Ennek eldöntése ugyanis MI alapú eszközökkel történhet, melyek gyártói is jelzik, hogy ezek az eszközök hibázhatnak. Folyamatosan fejlődnek továbbá azok a szintén MI alapú rendszerek, amelyek egy MI által generált tartalmat igyekeznek minél hasonlóbba tenni az ember által készítetthez, igyekezve becsapni a gépi ellenőrzőket. Amennyiben emberi ellenőrzéssel nem tudjuk meggyőzően bizonyítani, hogy a tartalom MI által generált, kevésbé

etikus erre hagyatkozva szankciókat megfogalmazni, ezért minden erre irányuló kari szabályozásban roppant körültekintően kell eljárni.

- Az MI generált tartalmak szankcionálása helyett felértékelődhet annak ellenőrzése, hogy egy adott mű valóban a szerző munkája. Ennek legegyszerűbb módja lehet a releváns esetekben a szerző felkészültségének alaposabb ellenőrzése, pl. szakdolgozat védésekor a mű ismeretének mélyebb számonkérése. Ezzel párhuzamosan megfontolandó lehet a szerzői művek formai elvárásainak átgondolása, kisebb hangsúlyt fektetve az általánosabb részek bemutatásával kapcsolatos elvárásokra, helyette egy tömörebb, a szerző érdemi munkáját bemutató formát megkövetelve.